

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

మహర్షి వేదవ్యాసప్రణీతం శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం
॥ ద్వితీయస్కంధే పంచమోఽధ్యాయః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ ద్వితీయస్కంధే పంచమోఽధ్యాయః ॥

నారద ఉవాచ

దేవదేవ నమస్తేఽస్తు భూతభావన పూర్వజ ।

తద్ విజానీహి యజ్ఞానమాతృతత్త్వనిదర్శనం ॥ 1 ॥

యద్రూపం యదధిష్ఠానం యతః సృష్టమిదం ప్రభో ।

యత్సంస్థం యత్పరం యచ్ఛ తత్తత్త్వం వద తత్త్వతః ॥ 2 ॥

సర్వం హ్యేతద్ భవాన్ వేద భూతభవ్యభవత్ప్రభుః ।

కరామలకవద్ విశ్వం విజ్ఞానావసితం తవ ॥ 3 ॥

యద్విజ్ఞానో యదాధారో యత్పరస్త్వం యదాత్మకః ।

ఏకః సృజసి భూతాని భూతైరేవాత్మమాయయా ॥ 4 ॥

ఆత్మన్ భావయసే తాని న పరాభావయన్ స్వయం ।

ఆత్మశక్తిమవష్టభ్య ఊర్జనాభిరివాక్లమః ॥ 5 ॥

నాహం వేద పరం హ్యస్మిన్నాపరం న సమం విభో ।

నామరూపగుణైర్భావ్యం సదసత్ కించిదన్యతః ॥ 6 ॥

స భవానచరద్ ఘోరం యత్ తపః సుసమాహితః ।

తేన ఖేదయసే నస్త్వం పరాశంకాం ప్రయచ్ఛసి ॥ 7 ॥

ఏతన్నే పృచ్ఛతః సర్వం సర్వజ్ఞ సకలేశ్వర |
విజానీహి యథైవేదమహం బుద్ధ్యేనుశాసితః || 8 ||

బ్రహ్మోవాచ
సమ్యక్ కారుణికస్యేదం వత్స తే విచికిత్సితం |
యదహం చోదితః సౌమ్య భగవద్వీర్యదర్శనే || 9 ||

నాన్యతం తవ తచ్ఛాపి యథా మాం ప్రబ్రవీషి భోః |
అవిజ్ఞాయ పరం మత్త ఏతావత్త్వం యతో హి మే || 10 ||

యేన స్వరోచిషా విశ్వం రోచితం రోచయామ్యహం |
యథార్కోఽగ్నిర్యథా సోమో యథర్క్షగ్రహతారకాః || 11 ||

తస్మై నమో భగవతే వాసుదేవాయ ధీమహి |
యన్మాయయా దుర్జయయా మాం బ్రువంతి జగద్గురుం || 12 ||

విలజ్జమానయా యస్య స్థాతుమీక్షాపథేఽముయా |
విమోహితా వికత్థంతే మమాహమితి దుర్ధియః || 13 ||

ద్రవ్యం కర్మ చ కాలశ్చ స్వభావో జీవ ఏవ చ |
వాసుదేవాత్పరో బ్రహ్మన్న చాన్యోఽర్థోఽస్తి తత్త్వతః || 14 ||

నారాయణపరా వేదా దేవా నారాయణాంగజాః |
నారాయణపరా లోకా నారాయణపరా మఖాః || 15 ||

నారాయణపరో యోగో నారాయణపరం తపః |
నారాయణపరం జ్ఞానం నారాయణపరా గతిః || 16 ||

తస్యాపి ద్రష్టురీశస్య కూటస్థస్యాఖిలాత్మనః |
సృజ్యం సృజామి సృష్టోఽహమీక్షయైవాభిచోదితః || 17 ||

సత్త్వం రజస్తమ ఇతి నిర్గుణస్య గుణాస్తయః |
స్థితిసర్గనిరోధేషు గృహీతా మాయయా విభోః || 18 ||

కార్యకారణకర్తృత్వే ద్రవ్యజ్ఞానక్రియాశ్రయాః |
బద్ధుంతి నిత్యదా ముక్తం మాయినం పురుషం గుణాః || 19 ||

స ఏష భగవాన్ లింగైస్త్రిభిరేభిరథోక్షజః |
స్వలక్షితగతిర్భూహ్మన్ సర్వేషాం మమ చేశ్వరః || 20 ||

కాలం కర్మ స్వభావం చ మాయేశో మాయయా స్వయా |
ఆత్మన్ యదృచ్ఛయా ప్రాప్తం విబుభూషురుపాదదే || 21 ||

కాలాద్ గుణవ్యతికరః పరిణామః స్వభావతః |
కర్మణో జన్మ మహతః పురుషాధిష్ఠితాదభూత్ || 22 ||

మహతస్తు వికుర్వాణాద్రజఃసత్త్వోపబృంహితాత్ |
తమఃప్రధానస్త్యభవద్ ద్రవ్యజ్ఞానక్రియాత్మకః || 23 ||

సోఽహంకార ఇతి ప్రోక్తో వికుర్వన్ సమభూత్తిధా |
వైకారికస్తైజసశ్చ తామసశ్చేతి యద్భిదా |
ద్రవ్యశక్తిః క్రియాశక్తిర్జ్ఞానశక్తిరితి ప్రభో || 24 ||

తామసాదపి భూతాదేర్వికుర్వాణాదభూన్నభః |
తస్య మాత్రా గుణః శబ్దో లింగం యద్ ద్రష్టృదృశ్యయోః || 25 ||

నభసోఽథ వికుర్వాణాదభూత్ స్పర్శగుణోఽనిలః |
పరాన్వయాచ్ఛబ్దవాంశ్చ ప్రాణ ఓజః సహో బలం || 26 ||

వాయోరపి వికుర్వాణాత్ కాలకర్మస్వభావతః |
ఉదపద్యత తేజో వై రూపవత్ స్పర్శశబ్దవత్ || 27 ||

తేజసస్తు వికుర్వాణాదాసీదంభో రసాత్మకం ।
రూపవత్ స్పర్శవచ్చాంభో ఘోషవచ్చ పరాన్వయాత్ ॥ 28 ॥

విశేషస్తు వికుర్వాణాదంభసో గంధవానభూత్ ।
పరాన్వయాద్ రసస్పర్శశబ్దరూపగుణాన్వితః ॥ 29 ॥

వైకారికాన్మనో జజ్ఞే దేవా వైకారికా దశ ।
దిగ్వాతార్కప్రచేతోఽశ్వవహ్నింద్రోపేంద్రమిత్రకాః ॥ 30 ॥

తైజసాత్ తు వికుర్వాణాదింద్రియాణి దశాభవన్ ।
జ్ఞానశక్తిః క్రియాశక్తిర్బుద్ధిః ప్రాణశ్చ తైజసా ।
శ్రోత్రం త్వగ్గ్రాణదృగ్జిహ్వవాగ్దోర్మేఢ్రాంఘ్రిపాయవః ॥ 31 ॥

యదైతేఽసంగతా భావా భూతేంద్రియమనోగుణాః ।
యదాయతననిర్మాణే న శేకుర్భృహ్మవిత్తమం ॥ 32 ॥

తదా సంహత్య చాన్యోన్యం భగవచ్ఛక్తిచోదితాః ।
సదసత్త్వముపాదాయ చోభయం సస్పృజుర్వ్యదః ॥ 33 ॥

వర్షపూగసహస్రాంతే తదండముదకేశయం ।
కాలకర్మస్వభావస్థో జీవోఽజీవమజీవయత్ ॥ 34 ॥

స ఏవ పురుషస్తస్మాదండం నిర్భిద్య నిర్గతః ।
సహస్రోర్వంఘ్రిబాహ్వక్షః సహస్రాననశీర్షవాన్ ॥ 35 ॥

యస్యేహావయవైర్లోకాన్ కల్పయంతి మనీషిణః ।
కట్యాదిభిరధః సప్త సప్తోర్ధ్వం జఘనాదిభిః ॥ 36 ॥

పురుషస్య ముఖం బ్రహ్మ క్షత్రమేతస్య బాహవః ।
ఊర్వోర్వైశ్యో భగవతః పద్భ్యం శూద్రోఽభ్యజాయత ॥ 37 ॥

భూర్లోకః కల్పితః పద్భ్యాం భువర్లోకోఽస్య నాభితః |
హృదా స్వర్లోక ఉరసా మహర్లోకో మహాత్మనః || 38 ||

గ్రీవాయాం జనలోకశ్చ తపోలోకః స్తనద్వయాత్ |
మూర్ధభిః సత్యలోకస్తు బ్రహ్మలోకః సనాతనః || 39 ||

తత్కట్యాం చాతలం క్షప్తమూరుభ్యాం వితలం విభోః |
జానుభ్యాం సుతలం శుద్ధం జంఘాభ్యాం తు తలాతలం || 40 ||

మహాతలం తు గుల్ఫాభ్యాం ప్రపదాభ్యాం రసాతలం |
పాతాలం పాదతలత ఇతి లోకమయః పుమాన్ || 41 ||

భూర్లోకః కల్పితః పద్భ్యాం భువర్లోకోఽస్య నాభితః |
స్వర్లోకః కల్పితో మూర్ధ్నా ఇతి వా లోకకల్పనా || 42 ||

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
ద్వితీయస్కంధే పంచమోఽధ్యాయః ||